

Егемен Қазақстан

 Egemen.kz

Жеті метрлік ескерткіш орнатты

«Жармада қасиетті қара домбыраға еңселі ескерткіш қойылады» дегенді естігенде елең еттік. Елең еттік те, нөсерлете жауған жаңбырға қарамастан Қалбатауды бетке алдық.

V ғасырда Алтайда жасалған домбыра

Сөйтіп жұрт тағатсыздана күткен іс-ша өра басталып та кетті. Жарма ауданының тумалары, құрметті қонақтар Семей қалалық ақындар орталығының жетек өшісі Дәмеш Омарбаева мен Алматыдағы М.Әуезов атын өдағы әдебиет және өнер инс өтитутының абайтану және әде өбиет тарихы бөлімінің меңге өрушісі Серікқазы Қорабай ескерткіштің лентасын қиып, ақперде ысырылғанда алып еменді қақ жарып шығып, көкке мойын созған жеті метрлік алып домбыра жарқ еткен.

«Бабамыздың мұңысың сен, домбыра,

Анамыздың сырысың сен, домбыра.

Қазағымның жүрегінен жаралған,

Даламыздың үнісің сен, домбыра».

Тамаша туындының тұғырындағы қазақтың көрнекті ақыны Шөмішбай Сариев ағамыздың сөзі де көзімізге оттай басылған.

Биіктігі – 7, ені 2 метрлік еңселі ескерт кішті семейлік жас мүсінші Нұрбол Қалиев жасап шығыпты. «Ескерткішке тапсырыс аяқ астынан түсті. Қысқа мерзімнің үшінде 3 нұсқасын дайындадық. Соның ішінде киелі емен ағашын жарып шыққан мүсінге таңдау түсті. Қазақ шежіресін де ағаштың тамырындай етіп таратады. Еменді сондықтан таңдадық», дейді ескерткіш авторы.

Мемлекет басшысының Жарлығымен қабылданған «Ұлттық домбыра күніне» еліміз де, облыста ең алғашқылардың бірі болып үн қосқан Жарма ауданының әкімі Н.Сыдықов салтанатты шарада домбыра жайында тереңнен толғап, тебірене сөйледі. «Біздің зама нымыздың V ғасырында жасалған күдіретті қарадом быраның Алтай тауынан

табылуы әлемдегі шертпе аспаптардың атасы қос ішекті домбыра екенін көрсетеді. Ақтамберді сынды әйгілі жыраулардың «Жалаулы найза қолға алып, Жау қашырар ма екенбіз?!» деп домбыраға қосыла айтқан дауылды жырлары аласапыран шақта серіктеріне дем берді. Киелі домбыра Біржан сал, Ақан сері, Жаяу Мұса, Мұхит, Кенен, Әміре Қашаубаев, Жүсіпбек Елебеков, Ғарифолла Құрманғалиев, Жәнібек Кәрменов сынды өнер тарландарының әндеріне әр берді, жандарына демеу болды. Елбасының «Рухани жаңғыру» бағдарламасының аясында домбыраны насихаттаудың – ұлттық болмысымызды сақтап, ертеңгі ұрпаққа аманат етуде маңызы зор. Бұл ескерткішті қазақ даласынан домбыра үні үзілмесін деген тілекпен орнаттық. Ескерт кіш аумағы ұлттық мұрамызды дәріптейтін, өнердің құдіретін ұғынуға ықпал ететін қасиетті орынға айналады деп сенеміз», деді ол.

Күй пәні мектеп бағдарламасына енгізіле ме?

Ұлттық аспабымызды ұлықтаған шараға Астанадан арнайы келген танымал жас күйші-сазгер Айбек Бекбосынов ескерткіштің ашылу салтанатында өзінің «Елбасы толғауы» атты авторлық күйін күмбірлетті. Өнерпазды сөзге тартқанымызда ескеруге тұрарлық жақсы ұсыныс айтты. «Бұл күн тек домбырашылардың, өнер адамдарының ғана қуанышы емес, барша қазақтың күні, мерекесі деп білемін. Алдағы уақытта бас қаламыз – Астанамызда күй мектебін ашсақ, нұр үстіне нұр болар еді. Мектепке математика, қазақ тілі пәндері секілді күй пәні енгізілсе, тіпті тамаша болар еді. Ұлттық өнеріміз одан әрі асақтай түсер еді», дейді күйші.

Ғалым, зерттеуші Серікқазы Қорабай: «Өйткені Жарма – ақындар мен батырлардың елі. Атақты жырау, қолбасшы Ақтамберді бабамыз осында жатыр. Апатай жазығында қазақтың атақты биі, ділмар шешені, дипломат Ақтайлақ би өмір сүріп, өзінің үлкен ақындық мектебін қалыптастырды. Сол ақындық мектептің басшысы Сыбаннан шыққан атақты 17 ақынды бастап айтыс өнерімен бүкіл қазақ даласына танылған Түбек Байқошқарұлы еді. Бұл туралы кезінде Мұхтар Әуезов тамсана жазған болатын. 17 ақынның жалғасы ретінде Абайдың талантты шәкірттерінің бірі Әріп Тәңірбергенұлы өзінің өнерімен, талантымен қазақ поэзиясында үлкен із қалдырды. Кезінде атақты әнші Әміре Париж төрінде Абай ауданында өмір сүрген Ағашаяқ – Берікбол Көпенұлының әндерін әуелетіп, бүкіл әлемге танытқан еді. Алайда ол кісінің ұстазы, Жарма өңірінен шығып, өзінің әншілігімен, ақындығымен, цирктік өнерді бойына сіңірген қабілетімен елге танылып, домбыраның құдіретін халқына паш еткен үлкен Ағашаяқ – Назаролла Жүндібайұлын бүгінде көп адам біле бермейді. Соғыс жылдары Нұрғали Тұңғатаров, Рамазан Қазанғапұлы, кейін Сапарғали Әлімбетов, Қалихан Алтынбаевтар өнер туын биік ұстай білді. Сондықтан осындай қастерлі мекенде қасиетті аспабымызға құрмет көрсетілуі құптарлық іс», дейді ғалым.

Бұл күні Қалбатау жұрты рухты көтеретін еңселі ескерткіштің ашылуына ғана куә болған жоқ, Семей, Көкпекті және Жарма аудандары күйшілерінің өнерін тамашалады. Семей қаласындағы Әміре Қашаубаев атындағы облыстық мемлекеттік филармониясының жанындағы «Бибігүл» халық аспаптар оркестрі, Жарма ауданының «Кәусар» халық ұлт-аспаптар оркестрі мен Көкпекті ауданының «Толағай сазы» фольклорлық ансамблінің өнерпаздары орталық алаңға тігілген шатыр астында жиналған жұртқа естен кетпес ерекше кеш сыйлады.

Азамат ҚАСЫМ, «Егемен Қазақстан»
Шығыс Қазақстан облысы, Жарма ауданы